NEMZETI NÉPEGÉSZSÉGÜGYI ÉS GYÓGYSZERÉSZETI KÖZPONT

TÁJÉKOZTATÓ AZ IVÓVÍZ ARZÉNSZENNYEZETTSÉGÉRŐL AZ ÖNKORMÁNYZATOK RÉSZÉRE

Mi az arzén?

Az arzén a félfémek közé tartozó, acélszürke, fémes fényű kristályos, íztelen és szagtalan, mérgező anyag, amely elsősorban a földkéreg kőzeteiben és a talajban fordul elő.

Hogy kerülhet arzén az ivóvízbe?

Az arzén az esetek túlnyomó többségében geológiai eredetű; a talaj mélyebb víztartó rétegeiben fordul elő és onnan kerül az ivóvízbe. Természetesen emberi tevékenység következtében is szennyeződhet a környezet arzénnel (bányászat: meddőhányók; fémolvasztás; szén, olaj, hulladékok égetése).

Mióta tudják a hatóságok, hogy arzén van az ivóvizeinkben?

Az 1980-as évek elejétől.

Mik az arzén egészségi hatásai?

Az ivóvízben előforduló koncentrációk hosszan, évtizedeken át tartó bevitel esetén is csak sok év után okozhatnak észrevehető tüneteket. Ezek elsősorban bőrtünetek lehetnek, például: fokozott elszarusodás, a bőr pigmentációjának növekedése vagy éppen csökkenése. Elkülönítésükben nehézséget jelent, hogy előfordulásuk nem kizárólagosan az arzénhez köthető, és az életkor előre haladtával egyébként is előfordulhatnak hasonló tünetek. Emellett nagyobb koncentrációban hazai vizsgálatok szerint is rákkeltő hatása lehet; elsősorban a bőr-, tüdő- és húgyúti daganat kialakulásának kockázatát növeli meg, valamint a spontán abortusz kockázatának megnövekedéséhez járul hozzá.

Van-e határérték az ivóvíz arzén tartalmára?

A WHO Vízminőségi Irányelvei és ezzel összhangban az EU vonatkozó Irányelve, valamint a hazai ivóvízminőségi szabályozás szerint is 10 µg/l az arzén határértéke az ivóvízben. 2012. december 25-ig Magyarországon az Európai Bizottság hozzájárulásával átmeneti határérték volt érvényben (20 µg/l, korábban 2009. decemberéig 50 µg/l volt) annak biztosítására, hogy Magyarországon megfelelő idő álljon rendelkezésre az ivóvíz arzén tartalmának csökkentésére, az elsősorban geológiai eredetű szennyezettségének kiküszöbölésére.

Indokolt-e a WHO által ajánlott és az EU által bevezetett határérték Magyarországon?

A lakosság egészségének védelme teszi szükségessé a megfelelő biztonságot adó WHO-ajánlások és az EU határérték betartását, betartatását. Ennek szükségességét a hazai epidemiológiai vizsgálatok is alátámasztották. Továbbá az EU irányelvében rögzített határértékek átültetése a hazai jogrendbe kötelező.

Honnan ismerhető meg, hogy a településen mennyi arzén van az ivóvízben?

Az ivóvíz arzéntartalmát a szolgáltató és a területileg illetékes népegészségügyi hatóság a vonatkozó jogszabály szerinti gyakorisággal köteles ellenőrizni. Az ivóvíz minőségének felügyeletére kijelölt hatóság a népegészségügyi feladatkörében eljáró járási (fővárosi kerületi) hivatal, valamint a vármegyei és fővárosi kormányhivatal. Az ivóvíz minőségével, arzéntartalmával kapcsolatos legfrissebb értékeléseket és összefoglaló adatokat a Nemzeti Népegészségügyi Központ honlapján rendszeresen közzéteszi.

Országos ivóvízminőségi jelentések:

https://www.nnk.gov.hu/index.php/kornyezetegugy/kornyezetegeszsegugyi-laboratoriumi-osztaly/vizhigienes-laboratorium/ivoviz/ivovizminosegi-jelentesek.html

Magyarországi települések ivóvízminősége:

https://www.nnk.gov.hu/index.php/kornyezetegugy/kornyezetegeszsegugyi-laboratoriumi-osztaly/vizhigienes-laboratorium/ivoviz/magyarorszagi-telepulesek-ivovizminosege.html

Derogációs települések vízminősége:

https://www.nnk.gov.hu/index.php/kornyezetegugy/kornyezetegeszsegugyi-laboratoriumi-osztaly/vizhigienes-laboratorium/ivoviz/derogacios-telepulesek-vizminosege.html

Ha a jelenlegi határérték betartása tényleg olyan fontos a lakosság egészsége szempontjából, akkor miért vártak eddig a bevezetésével?

Közismert, hogy az arzénnek mérgező és egészségkárosító hatása van. Az arzénre vonatkozó szakmai-tudományos ismeretek bővültek, új bizonyítékok jelentek meg. Az ivóvízben az arzénkoncentráció megengedhetőségének mértéke (a határérték) változott. A korábban kockázatbecslés alapján elfogadhatónak tartott 50 µg/l határérték helyett jelenleg a 10 µg/l koncentrációt tartják biztonságosabbnak és ismereteink a jövőben várhatóan tovább fognak bővülni.

Indokolt-e Magyarországon egy olyan szigorú határérték bevezetése, aminek a betartása jelentős gazdasági terhet jelent?

Egyrészt az egészség magas szintű védelme ráfordításokkal érhető el, másrészt Magyarország Alaptörvénye szerint az egészséghez való jog, így az egészséges ivóvízhez jutás joga is minden állampolgárt megillet, és ennek a megvalósítására az 1990. évi LXV. törvény (a települési önkormányzatokról) 8.§ (4) értelmében a települési önkormányzatok kötelezettek.

Honnan biztosíthatók a források a feladatra?

Az önkormányzatok az állam által kiírt pályázatok keretében és az azokon belül felajánlott támogatás felhasználásával javíthatják a településükön szolgáltatott ivóvíz minőségét.

Melyek az önkormányzat kötelességei?

Egyrészt az arzéntartalmú ivóvíz minőségének mielőbbi javítása vagy kiváltása más, megfelelő minőségű ivóvízzel, másrészt az ivóvízminőség eredményes megjavításáig az érintett lakosság – különösen a kiemelten érzékeny várandós anyák és gyermekek – átmeneti ivóvízzel történő ellátása, azaz a biológiai vízigény és a táplálékkészítés vízszükségletének megfelelő minőségű és mennyiségű ivóvízzel történő ellátása érdekében. Az utóbbi végrehajtója *az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről* szóló 5/2023 (I.12.) Korm. rendelet 18. § szerint az ivóvíz-szolgáltató, azonban a 20. § alapján a kötelezettség finanszírozása az önkormányzatot terheli.